

Istočna Evropa kroz saradnju, kartu i razgovor - kooperativno učenje u nastavi geografije

Nastavna aktivnost realizovana je u VIIb razredu JU Osnovne škole Gnojnice u Mostaru, u okviru nastavnog predmeta Geografija, kroz nastavnu jedinicu „Istočna Evropa - prirodne i društvene odlike“. Čas je trajao 45 minuta i bio je organizovan kroz različite oblike kooperativnog učenja, sa ciljem da učenici aktivno učestvuju u usvajanju novih znanja, međusobno sarađuju i primjenjuju naučeno kroz praktične i problemske zadatke.

U radu je učestvovalo 20 učenika, koji su organizovani u pet formalnih kooperativnih grupa po četiri učenika. Organizacija rada omogućila je kombinovanje individualnog rada, rada u paru i rada u grupi. Učenici su tokom časa koristili udžbenik, geografski atlas, slijepe karte, nastavne listiće, tematske karte i multimedijalnu prezentaciju. Na prethodnim časovima bili su upoznati sa pojedinim strukturama kooperativnog učenja, što je omogućilo da se tokom ove aktivnosti fokusiraju na sadržaj i samostalnije primjenjuju dogovoreni način rada.

Aktivno upoznavanje regije kroz kartu

Uvodni dio časa započeo je strukturom Rally Robin, kroz koju su učenici radili u parovima. Okrenuti prema partneru, uz pomoć geografskog atlasa imenovali su države Istočne Evrope. Nakon individualnog razmišljanja i razmjene odgovora, učenici su države unosili na slijepu kartu. Zatim su u paru provjeravali urađeno i predstavljali svoje odgovore, a na slijepoj karti su određivali i mora na koja regija izlazi.

Ova aktivnost povezala je prethodno znanje učenika sa konkretnim radom na karti. Umjesto da samo usmeno navode države i geografske pojmove, učenici su ih istovremeno prepoznavali, imenovali i prostorno određivali. Na taj način karta je korištena kao sredstvo za aktivno učenje i provjeru znanja.

Od reljefa do klimatsko-vegetacijskih zona

U glavnom dijelu časa primijenjena je struktura Round Robin. Učenici su u grupama, uz pomoć tematske karte i geografskog atlasa, zajednički rješavali zadatak koji se odnosio na pregled reljefnih oblika Istočne Evrope prema različitoj geološkoj starosti.

Učenici su obrađivali prastari reljef, Ruskú ploču, Baltički štit i Ukrajinski štit, staro gromadno gorje Ural, kao i mlade vjenačne planine Kavkaz. U radu su se dogovarali o odgovorima, zapisivali ih i nakon toga prezentovali dio urađenog materijala ostalim grupama.

Nakon analize reljefa, učenici su nastavili sa povezivanjem prirodnih karakteristika regije i određivanjem klimatsko-vegetacijskih zona. Koristeći T-tabelu i tehniku ALL Write Round Robin, zajednički su povezivali tipove klime sa odgovarajućom vegetacijom. Uočili su vezu između supolarne klime i tundre, oštre kontinentalne klime i tajge, suhe kontinentalne klime i stepa, te polupustinjske klime i oskudne vegetacije.

Na ovaj način učenici nisu usvajali podatke odvojeno, već su ih povezivali i posmatrali kao međusobno povezane prirodne karakteristike prostora. Grupni rad omogućio je da učenici razmjenjuju odgovore i zajedno provjeravaju razumijevanje sadržaja.

Rijeke i slivovi – znanje primijenjeno na slijepoj karti

U nastavku časa korištena je struktura Timed Pair Share. Učenici su najprije individualno određivali slivove i pripadajuće rijeke Istočne Evrope. Nakon vremena predviđenog za samostalno razmišljanje, svoje odgovore su dijelili sa partnerom, dok je drugi učenik pažljivo slušao i izdvajao ono što je naučio iz izlaganja partnera. Nakon toga učenici su zamijenili uloge.

Obrađeni su Kaspijski sliv, kojem pripadaju Volga i Ural, Crnomorski sliv sa Dnjeprom, Donom i Donjcem, te Baltički sliv sa Njemenom, Zapadnom Dvinom i Nevom.

Poseban dio aktivnosti odnosio se na rad sa slijepom kartom. Učenici su ucrtavali rijeke i određivali slivove kojima pripadaju. Nakon individualnog rada, odgovore su ponovo dijelili sa partnerima, a učenici su slučajnim odabirom brojeva od 1 do 4 pozivani da svoje odgovore pokažu na zidnoj geografskoj karti. Time je omogućena dodatna provjera znanja i praktična primjena usvojenih sadržaja.

Povezivanje prirodnih odlika sa životom i privredom

Struktura Rally Coach primijenjena je u obradi društveno-geografskih karakteristika Istočne Evrope. Učenici su formirali parove unutar osnovnih grupa i naizmjenično rješavali zadatke. Dok je jedan učenik rješavao zadatak, drugi ga je pratio, usmjeravao i pomagao u procesu rada.

Kroz radni list učenici su odgovarali na pitanja o faktorima koji utiču na naseljenost regije, zastupljenim sektorima privrede, poljoprivrednim kulturama i prirodnim sirovinama. Kao faktore koji utiču na naseljenost izdvojili su tipove klime, reljef, plodnost tla i razuđenost obale. Prepoznali su primarni, sekundarni, tercijarni i kvartarni sektor privrede. Među poljoprivrednim kulturama naveli su suncokret, pšenicu, šećernu repu i krompir, dok su među prirodnim sirovinama izdvojili željeznu rudu, naftu i zemni gas.

Ovaj dio časa omogućio je učenicima da prirodne karakteristike Istočne Evrope povežu sa načinom života stanovništva i privrednim aktivnostima. Time su prethodno obrađeni sadržaji o reljefu, klimi i vodama povezani sa pitanjima naseljenosti, poljoprivrede i privrede.

Završna refleksija - šta sam naučio?

Čas je završen aktivnošću Stand Up, Hand Up, Pair Up, uz primjenu tehnike Timed Pair Share. Učenici su najprije samostalno zapisivali ono što su naučili o Istočnoj Evropi. Nakon isteka predviđenog vremena ustajali su, kretali se po učionici i pronalazili partnera kojem su predstavljali svoj rad.

Završna aktivnost imala je funkciju sistematizacije i provjere usvojenog znanja. Učenici su imali priliku da sami izdvoje najvažnije sadržaje koje su tokom časa usvojili, a zatim ih predstavili drugom učeniku. Na taj način završetak časa nije bio samo ponavljanje gradiva, već prilika da učenici verbalizuju svoje učenje i čuju različite odgovore svojih vršnjaka.

Ostvareni rezultati

Tokom časa učenici su aktivno koristili geografski atlas, tematske i zidne geografske karte, slijepe karte i nastavne listiće. Samostalno i u saradnji sa drugim učenicima imenovali su države Istočne Evrope, unosili ih na slijepu kartu, analizirali reljefne oblike i klimatsko-vegetacijske zone, određivali riječne slivove i pripadajuće rijeke te povezivali prirodne karakteristike regije sa naseljenošću i privrednim djelatnostima.

Konkretni rezultati rada bili su izrađene slijepe karte sa unesenim državama, morima i rijekama, pregled reljefnih oblika prema geološkoj starosti, T-tabela klimatsko-vegetacijskih zona, određeni riječni slivovi i riješeni zadaci iz oblasti naseljenosti, privrede, poljoprivrede i prirodnih sirovina.

Primjenom različitih struktura kooperativnog učenja učenici su tokom jednog časa više puta mijenjali način rada: od individualnog razmišljanja, preko rada u paru, do zajedničkog rješavanja zadataka u grupi i predstavljanja rezultata. Takva organizacija omogućila je da učenici ne budu samo primaoci informacija, već aktivni učesnici u procesu učenja, koji svoje znanje provjeravaju, dopunjuju i primjenjuju u različitim zadacima.

Podatak o dodatnom vrednovanju ostvarenosti ishoda, kao i o rezultatima eventualne završne provjere znanja, nije naveden u dostavljenom tekstu.

Prilozi:

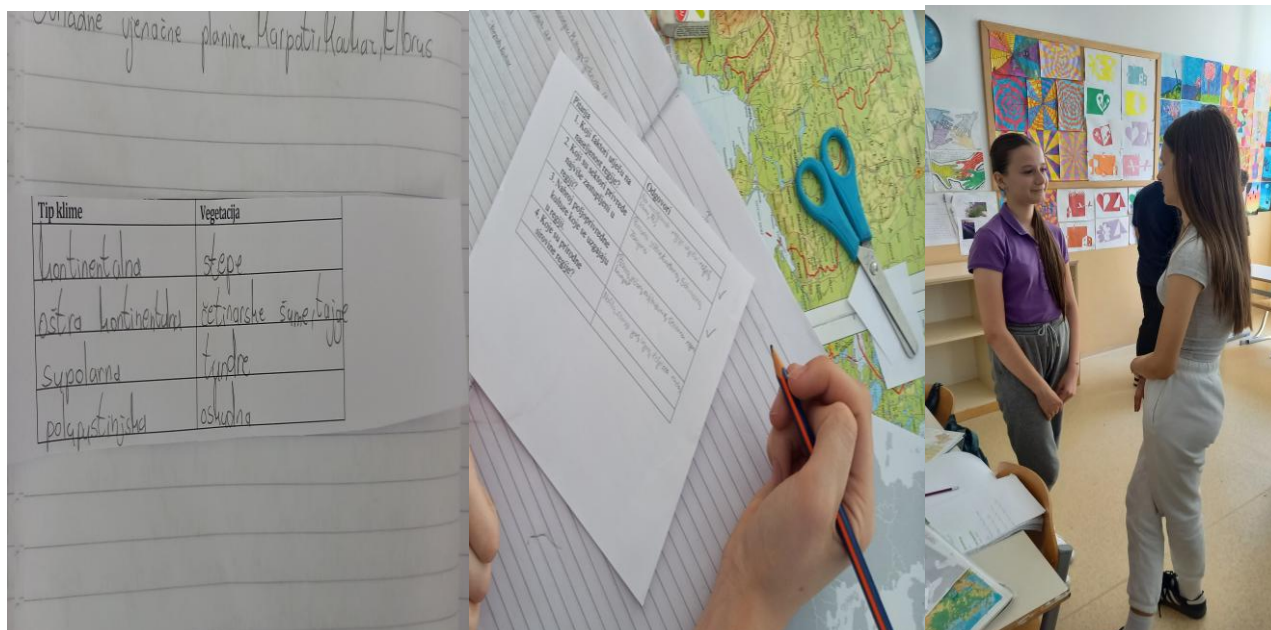

Ul. Pozorišna 13
75 000 Tuzla B&H
Tel. +387 (0)61 141 409
+387 (0)61 146 306
+387 (0)61 139 619
muos@bih.net.ba

MIOS Tuzla
www.ioskole.net

Međunarodno udruženje "Interaktivne otvorene škole" (MIOS), Tuzla

Tel. +387 (0)61 141 409; +387 (0)61 146 306; +387 (0)61 139 619/ Reg. br.: 4209639050000

muos@bih.net.ba - www.ioskole.net